

SPRÁVNÍ PRÁVO I. – ÚVOD DO SPRÁVNÍHO PRÁVA ORGANIZACE VEŘEJNÉ SPRÁVY I.

Prof. JUDr. Martin Kopecký, CSc.
Katedra veřejného práva a veřejné správy

I. POJETÍ ORGANIZACE VEŘEJNÉ SPRÁVY

VEŘEJNÁ SPRÁVA JAKO ORGANIZACE NOSITELÉ VEŘEJNÉ SPRÁVY

- Veřejná správa – organizovaná činnost zaměřená na řízení veřejných záležitostí a zároveň souhrn institucí, které tuto činnost uskutečňují
- Veřejná správa musí být přiřaditelná nějakému nositeli (subjektu), kterému náleží veřejnoprávní osobnost coby způsobilost uskutečňovat veřejnou správu a odpovídat za její výkon

VEŘEJNÁ SPRÁVA JAKO ORGANIZACE NOSITELÉ VEŘEJNÉ SPRÁVY

- Veřejná správa – organizovaná činnost zaměřená na řízení veřejných záležitostí a zároveň souhrn institucí, které tuto činnost uskutečňují
- Veřejná správa musí být přiřaditelná nějakému nositeli (subjektu), kterému náleží veřejnoprávní osobnost coby způsobilost uskutečňovat veřejnou správu a odpovídat za její výkon

NOSITELÉ VS

- **stát**
- **jiní nositelé VS**
 - veřejnoprávní korporace
 - veřejné ústavy
 - veřejné podniky
 - veřejné fondy
 - další veřejnoprávní subjekty (např. Česká televize)
 - některé právnické osoby soukromého práva a fyzické osoby, jestliže je na ně delegována působnost a pravomoc v oboru veřejné správy tak, aby tyto úkoly vykonávaly vlastním jménem a na vlastní odpovědnost (např. ošetřující lékař při posuzování zdravotního stavu pro účely nemocenského pojištění)

Evropská unie ve vztahu k oblastem, v nichž má pravomoc

VYKONAVATELÉ VEŘEJNÉ SPRÁVY

- Veřejná správa, jejímž nositelem je stát nebo právnická osoba, může být uskutečňována pouze některým vykonavatelem, jehož jednání je přičitatelné tomuto subjektu veřejné správy
- Může jím být přímý vykonavatel - orgán subjektu veřejné správy, který uskutečňuje veřejnou správu náležející tomuto subjektu, nebo nepřímý vykonavatel – orgán jiného subjektu nebo jiný subjekt, na který je přenesen (delegován) výkon určité správy tohoto subjektu
- Přímí vykonavatelé s.s.: organizační struktury, které s.s. vykonávají bezprostředně, jménem a namísto státu (orgány moci výkonné)
- Nepřímí vykonavatelé s.s.: subjekty odlišné od státu, resp. jejich orgány, kterým byl delegován výkon s.s. (byl na ně přenesen nebo jim byl propůjčen) – např. orgány krajů a obcí vykonávající přenesenou působnost, lesní stráž

POJEM SPRÁVNÍHO ÚŘADU

- organizační (institucionální) pojetí: organizační jednotka, která je zřízena a její působnost stanovena zákonem (čl. 79 odst. 1 Úst.), navenek ohraničená a vystupující vůči veřejnosti prostřednictvím svých orgánů nebo zástupců, kteří jednají jménem subjektu, jehož je správní orgán organizační součástí (organizační složkou)
- funkční pojetí: zákonem stanovený okruh záležitostí, které jsou přiřazeny některé organizační jednotce nebo přímo orgánu jako jejich působnost. Přičlenění souboru funkcí - stavební úřad
- správní úřad jako pomocný orgán – soubor osob přidáný orgánu na pomoc při výkonu jeho úřadu (funkce) a tvořící organizační jednotku, nemá vlastní působnost a pravomoc
- souhrn kompetencí spojených s výkonem určitého místa ve veřejné správě („úřad prezidenta“ ...)

PŮSOBNOST A PRAVOMOC ÚŘADU (ORGÁNU)

- **Působnost: vymezený okruh úkolů úřadu (orgánu, subjektu), které může řešit**
 - věcná: obecná, dílčí
 - územní: celostátní, regionální, místní
 - osobní: pokud řešení určité věcné problematiky se neuplatňuje obecně vůči všem subjektům, ale jen vůči některým osobám
- **Pravomoc: právní prostředky, které má úřad k dispozici pro výkon působnosti, a to v rámci vrchnostenské správy**
 - vydávat nařízení, příbuzných abstraktních aktů, OOP
 - vydávat správních aktů
 - uzavírat veřejnoprávní smlouvy
 - provádět exekuci
 - provádět správní dozor
 - bezprostřední donucení

PRINCIPY ORGANIZACE VEŘEJNÉ SPRÁVY

- organizační principy výstavby veřejné správy: určitá zobecněná doporučení pro uspořádání veřejné správy, vyjadřují i určité tendence ve změnách organizace,
- zpravidla v protikladných dvojicích, která nemají univerzální uplatnění

II. PRINCIPY ORGANIZACE VEŘEJNÉ SPRÁVY

PŘEHLED ORGANIZAČNÍCH PRINCIPŮ

- Centralizace a decentralizace
- Koncentrace a dekoncentrace
- Organizační a jen instanční nadřízenosti a podřízenosti
- Územní a věcný
- Monokratický a kolegiální
- Jmenovací a volební
- Subsidiarity

PRINCIPY CENTRALIZACE A DECENTRALIZACE

- souvisí s vymezením, jaký subjekt je nositelem veřejné správy
- Stát, tradičně považovaný za zdroj veškeré veřejné moci na svém území přenechává či může přenechat část veřejné správy jiným, od státu odlišným subjektům, aby ji vykonávaly samy svým jménem
- centralizovaný model správy: soustředění výkonu veřejné správy do řídicí moci státu
- decentralizace: v přenechání části veřejné správy v podobě delegace působnosti a pravomoci na jiný subjekt veřejné správy, aby tento subjekt vykonával určité úkoly veřejné správy jako své vlastní
- V rámci decentralizace přenechává stát veřejnou správu samosprávným korporacím
- orgány samosprávy, které vykonávají decentralizovanou správu, jsou přitom vázány toliko právním řádem, nikoli služebními příkazy či instrukcemi ze strany orgánů státu, nejsou vůči nim v podřízeném vztahu
- příklady decentralizace

PRINCIPY KONCENTRACE A DEKONCENTRACE

- určují stupeň soustředění (koncentrace) výkonu veřejné správy na úrovni veřejných orgánů
- při koncentraci by v modelové podobě veřejnou správu vykonával jediný orgán, který by soustřeďoval v sobě veškeré funkce
- dekoncentrace horizontální: rozdělení funkcí na jedné úrovni (na jedné územní úrovni, např. celostátní, regionální) z jednoho orgánu do více orgánů (např. vytvoření nového ministerstva, na které přejde část působnosti stávajícího ministerstva a budou tak ministerstva dvě). Opakem horizontální koncentrace (příklad: zrušení Ministerstva informatiky a přenos jeho působnosti na Ministerstvo vnitra).
- vertikální koncentrace : funkce se soustřeďují na vyšší úrovni (zřízení Úřadu práce ČR), při vertikální dekoncentraci se delegují funkce na nižší úroveň.
- projevem vertikální dekoncentrace je pověření výkonu státní správy orgány územních samosprávných celků (viz čl. 105 Ústavy) a jejich přenesená působnost.
- při vertikální dekoncentraci zůstávají mezi vyššími a nižšími orgány vztahy nadřízenosti a podřízenosti (zákon může upravit možnosti nadřízených zasahovat do poměrů podřízených orgánů)

PRINCIPY ORGANIZAČNÍ (SLUŽEBNÍ) A POUHÉ INSTANČNÍ NAD- A PODŘÍZENOSTI

- principy vztahu vyššího a nižšího úřadu
- forma organizační podřízenosti (služební, existuje-li taková úprava). Typické pro nižší a vyšší státní správní úřady (např. finanční úřad – Odvolací finanční ředitelství – Generální finanční ředitelství - Ministerstvo financí). Vyšší – nadřízený orgán může dávat nižšímu úřadu obecné i konkrétní pokyny, tato možnost vyplývá z možnosti řídit.
- při pouhé instanční podřízenosti (podřazenosti) nemůže vyšší orgán neomezeně zasahovat do činnosti úřadů nižších, ale je omezena na zákonem dané formy jejich ovlivňování (např. krajský úřad jako odvolací orgán vůči rozhodování orgánů obcí v samostatné působnosti)

PRINCIPY ÚZEMNÍ A VĚCNÝ

- subjekty a vykonavatelé veřejné správy jsou nadány vždy územní (místní) a věcnou působností
- při principu územním (teritoriálním) je kompetence úřadu vymezena tak, že je obecná, tzn. je příslušným v zásadě po všechny záležitosti veřejné správy určitého území, není-li výslovně stanovena výjimka pro působnost nějakého jiného úřadu. Např. dříve okresní úřady
- při principu věcném je kompetence úřadu určena výhradně pro zajišťování záležitostí vymezeného okruhu (specializace na jednu činnost). Např. katastrální úřady

PRINCIPY MONOKRATICKÝ A KOLEGIÁLNÍ

- určují, jakou právní formou se tvoří vůle – rozhodnutí úřadu
- princip monokratický: rozhodovací vůli úřadu tvoří vůle jedné fyzické osoby
- princip kolegiální: rozhodovací vůli úřadu tvoří více fyzických osob (kolegiální). Vůle úřadu se tvoří zpravidla hlasování ve sboru.
- Kolegiální orgány: např. vláda, Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, bankovní rada ČNB, Český telekomunikační úřad (5ti členná rada úřadu), zastupitelstva, rady obcí a krajů.
- Monokratický orgán: např. ministerstvo.
- I na čele kolegiálního orgánu je fyzická osoba, která vně tento úřad zastupuje, ale na tvoření vůle úřadu nemá větší vliv než jiný člen kolegiálního orgánu. Šéf monokraticky organizovaného úřadu je tvůrcem vůle úřadu, i když ve skutečnosti akty nemusí tvořit – má ale možnost ingerovat do jejich tvorby.
- U některých úřadů (orgánů) je kombinace obou principů (např. Česká národní banka, ČTÚ)

PRINCIP JMENOVACÍ A VOLEBNÍ

- K výběru osoby, která vykonává funkci ve veřejné správě, dochází zpravidla na základě jejich jmenování nebo volbou. Způsobu obsazení funkčního místa odpovídají organizační principy jmenovací a volební.
- Při *jmenování* je do funkce ve veřejné správě ustanovena konkrétní osoba, a to rozhodnutím nadřízeného orgánu nebo jiného k tomu oprávněného orgánu. Případný výběr více uchazečů o příslušnou funkci není součástí formálního postupu ustanovení do funkce.
- Při *volbě* je do funkce je prováděn kolegiálním orgánem výběr zpravidla z více osob, na základě vůle většiny.
- Jmenovací princip se uplatňuje například při ustanovování do funkcí v úřadech státní správy či územních samosprávných celků. Jmenování může předcházet výběrové řízení. Na základě volby jsou vybíráni například představitelé územních samosprávných celků nebo profesních komor.

PRINCIP SUBSIDIARITY

- subjekty a vykonavatelé veřejné správy mají spravovat zásadně všechny záležitosti veřejné správy, které nepřesahují svým významem a povahou rámec úkolů, k jejichž plnění takový subjekt a vykonavatel existuje.
- Význam pro vztah územní samosprávy a státní správy, resp. i vztah obecní a krajské samosprávy

PRAMENY ÚPRAVY ORGANIZACE VEŘEJNÉ SPRÁVY

- Organizační akty – abstraktní a konkrétní akty upravující organizaci veřejné správy
- Ústava ČR (např. pravidlo o zřizování a působnosti správních úřadů, základy organizace územní samosprávy)
- Ú.z. č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků
- Z. č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR („kompetenční zákon“)
- Zákony o zřízení různých správních úřadů, veřejných sborů, obcí, krajích, hl. m. Praze, o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a obcí s rozšířenou působností, o advokacii, ...
- Prováděcí právní předpisy – např. o územních pracovištích finančních úřadů
- Obecně závazné vyhlášky – statuty územně členěných statutárních měst, o zřízení obecní policie
- Organizační akty interní povahy

III. CHARAKTERISTIKA NOSITELŮ (SUBJEKTŮ) VEŘEJNÉ SPRÁVY

STÁT

- **Stát je originárním nositelem veřejné správy. Veřejná správa tvoří součást moci výkonné, která se přičítá státu. Zákony, které přijímá stát, určují celkový rozsah veřejné správy a to, kdo ji bude vykonávat. Stát je suverénem uvnitř i navenek, je nositelem práva vykonávat veřejnou správu. Stát zřizuje své organizační složky, kterým svěřuje zákonem působnost k výkonu svěřených záležitostí v oboru státní správy, rovněž přenáší některé úkoly státní správy na orgány nestátních subjektů, především orgány samosprávy. Nikoli organizační složky státu, ale stát jako takový je odpovědný za jednání svých orgánů a dalších orgánů, na které výkon státní správy přenesl. Na základě právního řádu státu jsou zřizováni i jiní nositelé veřejné správy a vytvářeny jejich organizační struktury.**
- **Státu náleží veřejná autorita k tvorbě právního řádu a zajištění jeho výkonu. Stát vystupuje nejen ve veřejnoprávních vztazích, ale i ve vztazích soukromoprávních.**

VEŘEJNOPRÁVNÍ KORPORACE

- **Člensky organizovaný subjekt veřejné správy, kterému byla svěřena moc samostatně (= vlastním jménem) plnit veřejné úkoly**
- **Znaky**
 - Členský princip
 - Právní subjektivita: princip omezené subjektivity, zásadně jen tolik, co je nezbytné pro plnění veřejných úkolů; právní osobnost (subjektivita) i v soukromoprávním smyslu
 - Je právnickou osobou
 - Zřízení zákonem (jiným vrchnostenským aktem)
 - Svěření rozhodovacích (samosprávných) pravomocí
 - Určitá nezávislost a autonomie na státní správě, státu náleží právní dozor nad zákonností
- **Druhy**
 - Územní: zahrnují členy podle vymezeného území a vykonávají moc na vymezeném území
 - Zájmové (uvádí se též osobní) : spojují členy vykonávající nějaké povolání (komory)
 - Věcné (reálné) členství vyplývá z vlastnictví k určité věci nebo obstarávání společných záležitostí (svazky obcí)

VEŘEJNÝ ÚSTAV

- **Souhrn věcných a osobních prostředků, s nimiž tento subjekt disponuje za účelem trvalé služby veřejného významu**
- **Znaky:**
 - Na rozdíl od korporací nemají členy, ale uživatele (destináře), není členská základna a demokratická organizační struktura
 - Ustupuje myšlenka samosprávy
 - Užívání veřejného ústavu je veřejnoprávní, není-li stanoveno jinak
 - Mohou mít různou právní formu: příspěvková organizace, školská právnická osoba, veřejná výzkumná instituce, veřejná kulturní instituce
- **Druhy:**
 - Samostatné: zřizovány zákonem nebo jiným vrchnostenským aktem, právní subjektivita. Např. Česká filharmonie, veřejné školy, veřejné nemocnice. Kombinace veřejného ústavu a veřejnoprávní korporace veřejné vysoké školy
 - Nesamostatné: organizační jednotka právního subjektu (státu, kraje, obce). Např. škola zřízená při diplomatické misi nebo konzulárním úřadu, pokud nemá právní subjektivitu

VEŘEJNÝ PODNIK

- Subjekt veřejného práva, jemuž jsou svěřeny věcné a osobní prostředky za účelem zajišťování veřejných potřeb způsobem podnikatelské činnosti
- Mezi veřejným podnikem a třetími osobami vznikají zásadně vztahy soukromoprávní povahy
- Ziskovost (rozdíl od veřejného ústavu)
- Např. Řízení letového provozu ČR, s.p., jednotlivá povodí, Česká pošta, s.p., Ředitelství silnic a dálnic, s.p.

VEŘEJNÉ FONDY

- Zákonem zřízený subjekt, který tvoří účelově určené finanční prostředky na udržování nebo rozvoj určitých veřejných statků
- Např. Státní fond rozvoje bydlení, Státní fond životního prostředí, Státní zemědělský intervenční fond, Státní fond dopravní infrastruktury

DALŠÍ VEŘEJNOPRÁVNÍ SUBJEKTY

- **Za subjekty (nositele) a současně i vykonavatele některých úkolů veřejné správy, tzv. ostatní veřejné správy, lze považovat i další zákonem zřízené právnické osoby veřejného práva.**
- **např. Český rozhlas, Česká televize nebo Česká tisková kancelář**
- **Jedná se o nesamosprávné instituce, které hospodaří s vlastním majetkem, stát neodpovídá za jejich závazky a ani tyto instituce naopak neodpovídají za závazky státu.**
- **Veřejnou kontrolu nad těmito institucemi vykonávají zvláštní orgány zřízené zákonem (např. Rada České televize), jejichž členové jsou voleni a odvoláváni Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR.**
- **Zákon zřídil i některé jiné právnické osoby veřejného práva, do jejichž působnosti náleží vybrané záležitosti vrchnostenské veřejné správy: Rada pro veřejný dohled nad auditem, Národní akreditační úřad pro terciární vzdělávání**

OSOBY SOUKROMÉHO PRÁVA

- *právnícké osoby soukromého práva, případně i fyzické osoby, které na základě zákonného nebo jiného úředního pověření vykonávají veřejnou správu vlastním jménem a na vlastní odpovědnost*
- např. velitel lodi při výkonu velitelské pravomoci na námořním plavidle, ošetřující lékař při posuzování zdravotního stavu pro účely nemocenského pojištění
- osobou soukromého práva vykonávající veřejnou správu však např. není autorizovaný inspektor nebo provozovatel stanice technické kontroly provádějící technické prohlídky silničních vozidel (sice vykonávají činnosti s důsledky v oblasti veřejného práva, nedisponují však prostředky veřejné moci)
- za nositele nevyrchnostenské správy plnící veřejně prospěšné úkoly se považují *nadace a nadační fond*, jsou-li zřízeny za veřejně prospěšným účelem. Nadace a nadační fondy jsou druhem fundace jako právnické osoby soukromého práva vytvořené majetkem vyčleněným k určitému účelu. Jejich poměry se řídí občanským zákoníkem. Do stejné skupiny nositelů nevyrchnostenské správy lze řadit i *veřejně prospěšnou právnickou osobu*

IV. ÚZEMNÍ ČLENĚNÍ ČESKÉ REPUBLIKY

ÚZEMNÍ ČLENĚNÍ ČESKÉ REPUBLIKY

- **ČR – jednotný stát**
- **Členění na územní samosprávné celky**
 - Obce (základní ÚSC)
 - Kraje (vyšší ÚSC)
- **Územně správní členění ČR**
 - základní územně správní členění
 - správní obvody krajů
 - správní obvody obcí s rozšířenou působností
 - území obcí a vojenských újezdů
 - další územně správní členění
 - okresy (obvody v hl. m. Praze)

V. VYKONAVATELÉ VEŘEJNÉ SPRÁVY

ORGÁN VEŘEJNÉ SPRÁVY

- **Orgánem veřejné správy lze rozumět právně vytvořenou instituci, již je svěřena působnost a pravomoc jednat za stát nebo jiný takový subjekt.**
- **Od toho je třeba odlišit tzv. orgánní nositele – fyzické osoby, jimiž orgán svěřenou působnost a pravomoc vykonává. Právně relevantní jednání orgánního nositele je přičitatelné orgánu, a tím i nositeli (subjektu) veřejné správy. Orgánní nositel nemusí jednat osobně, ale zástupcem, jehož postavení vyplývá z organizačního uspořádání v daném orgánu.**
- *Orgán nositele veřejné správy je charakterizován tím, že je to právně vytvořená jednotka, která je začleněna k nositeli správy, avšak je organizačně samostatná, oddělená od jiných jednotek.*
- **Orgán není osobou.**

SPRÁVNÍ ÚŘAD (ÚŘAD)

- **orgány státu nebo jiných nositelů veřejné správy zřízené především za účelem výkonu veřejné správy vůči jejím adresátům**
- **Pojem úřad, resp. správní úřad, bývá pojímán v různém smyslu:**
 - 1) **v organizačním (institucionálním) pojetí:** jako organizační jednotka nositele veřejné správy, která je zřízena a její působnost stanovena zákonem, navenek ohraničená a vystupující vůči veřejnosti prostřednictvím orgánů nositelů nebo zástupců, kteří jednají jménem nositele správy
 - 2) **ve funkčním pojetí:** jako zákonem stanovený okruh záležitostí, které jsou přiřazeny některému orgánu jako jeho působnost;
 - Příkladem je silniční správní úřady vykonávané Ministerstvem dopravy, krajským úřadem, obecním úřadem obce s rozšířenou působností
 - 3) **v pojetí pomocného útvaru:** (správní) úřad bývá vymezován též jako pomocná instituce zajišťující podmínky pro výkon činnosti orgánu nositele veřejné správy. Takto chápaný úřad nemá vlastní působnost a pravomoc;
 - 4) **jako souhrn kompetencí spojených s výkonem určitého místa ve veřejné správě.**
 - např. úřad soudce, úřad děkana, úřad prezidenta apod.

PŘEHLED VYKONAVATELŮ STÁTNÍ SPRÁVY

- **přímí vykonavatelé (orgány moci výkonné)**
 - vláda
 - ministerstva a jiné správní úřady
 - veřejné sbory
 - prezident republiky
- **orgány územních samosprávných celků**
- **další vykonavatelé státní správy, např.**
 - Česká národní banka
 - veřejná vysoká škola
 - ředitel školy a školského zařízení
 - lesní stráž
 - notář, soudní exekutor

VLÁDA

- **vrcholný orgán moci výkonné (čl. 67 odst. 1 Úst)**
- **složení**
- **kolegiální orgán, který rozhoduje ve sboru formou usnesení, k přijetí usnesení vlády je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech jejích členů**
- **vrcholně státní správu řídí a politicky za její výkon odpovídá Poslanecké sněmovně**
- **má právo zákonodárné iniciativy, jen vládě přísluší právo navrhnout zákon o státním rozpočtu**
- **čl. 78 Úst. generální zmocnění, aby k provedení zákona a v jeho mezích vydávala *nařízení***
- **zákony stanoví vládě oprávnění jmenovat a odvolávat některé vyšší státní nebo jiné veřejné funkcionáře nebo navrhnout jejich jmenování a odvolání jiným orgánem**
- **schvalování koncepčních materiálů („politiky a programy“), které stanoví priority rozvoje v různých oborech veřejného života**
- **zákony stanoví v některých případech vládě působnost ve věcech veřejné správy. Při výkonu takové působnosti lze považovat vládu za správní orgán (§ 1 odst. 1 správního řádu)**
- ***usnesení vlády* mají zásadně jen interní účinky – koho zavazují?**
- **úkoly spojené s odborným, organizačním a technickým zabezpečením činnosti vlády, jejích orgánů, členů vlády, kteří nejsou pověřeni řízením ministerstva nebo jiného úřadu, a orgánů, o nichž tak stanoví zvláštní zákon nebo tak rozhodne vláda, tedy administrativu spojenou s činností vlády, plní *Úřad vlády ČR***
- **vláda zřizuje některé své *poradní a pracovní orgány***

MINISTERSTVA A JINÉ SPRÁVNÍ ÚŘADY

- organizační složky státu, jsou zřízené zákonem a jejich působnost je stanovena zákonem
- výkon státní správy je prioritní součástí jejich působnosti

MINISTERSTVA

- **ministerstvo je ústředním správním úřadem s celostátní územní a dílčí věcnou působností, v jehož čele stojí člen vlády (ministr)**
- **člena vlády pověřuje řízením určitého ministerstva na návrh předsedy vlády prezident republiky**
- **působnost svěřená ministerstvu může být činěna ministrem samým nebo k tomu pověřenou osobou – úředníkem, zpravidla v poměru státního zaměstnance dle organizační struktury ministerstva**
- **Působnost ministerstev je vymezena v *kompetenčním zákoně*, a to jednak rámcově, jednak podle jednotlivých ministerstev, a rovněž v zákonech z oblasti hmotného správního práva**
- **ministerstva (a rovněž i jiné správní úřady a orgány územní samosprávy) mohou na základě a v mezích zákona vydávat *právní předpisy*, jsou-li k tomu zákonem zmocněny (čl. 79 odst. 3 Úst). Právní předpisy vydávané ministerstvy a ostatními ústředními správními úřady se vyhlášují ve Sbírce zákonů a označují názvem „*vyhláška*“**
- **ministerstva a jiné ústřední správní úřady vydávají vůči nižším správním úřadům a orgánům územních samosprávních celků vykonávajícím přenesenou působnost *vnitřní předpisy (směrnice) a metodické pokyny* (doporučení pro výkon odborných činností v rámci státní správy). Neplyne-li ze zákona něco jiného, mohou ministerstva ukládat podřízeným správním úřadům i *konkrétní příkazy* pro zajištění výkonu státní správy. Vnitřní předpisy ani konkrétní příkazy nemají externí účinky – nezavazují vně státní správy.**

JINÉ ÚSTŘEDNÍ SPRÁVNÍ ÚŘADY

- **správní úřady s celostátní územní působností a s omezenou věcnou působností, nepodřízené jinému správnímu úřadu, stojící na vrcholu určitého odvětví státní správy, na rozdíl od ministerstev však v jejich čele není člen vlády**
- **Jiné správní úřady jsou monokratické nebo kolegiální, popř. s kombinovanou strukturou uspořádání.**
 - A. monokratické správní úřady v čele se jmenovaným vedoucím, který není státním zaměstnancem (ve státní službě):*
 - **Český statistický úřad, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, Národní bezpečnostní úřad, Úřad vlády ČR, Úřad pro ochranu osobních údajů (předsedu jmenuje a odvolává prezident republiky na návrh Senátu), Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost ...**
 - B. monokratické správní úřady v čele se jmenovaným vedoucím, který je státním zaměstnancem (ve státní službě).*
 - **Český úřad zeměměřický a katastrální, Český báňský úřad, Úřad průmyslového vlastnictví ...**
 - C. kolegiální správní úřady:*
 - **Rada pro rozhlasové a televizní vysílání**
 - D. správní úřady s kombinovanou strukturou organizace*
 - **Energetický regulační úřad, Český telekomunikační úřad, Národní sportovní agentura ...**

KDY SE ZPRAVIDLA ZŘIZUJÍ JINÉ ÚSTŘEDNÍ SPRÁVNÍ ÚŘADY?

- **správní úřady s úzce odbornou specializovanou věcnou působností, obecně užší, než tomu bývá u ministerstev (např. Český báňský úřad, Úřad průmyslového vlastnictví, Správa státních hmotných rezerv)**
- **tzv. regulační orgány zaměřující se na usměrňování určitých oblastí trhu (např. Energetický regulační úřad, Český telekomunikační úřad)**
- **správní úřady, jejichž činnost nemá být ovlivňována aktuální vládní politikou ani instrukcemi či příkazy jiných správních úřadů – tzv. *nezávislé správní úřady* či *státní úřady stojící mimo organizační soustavu státní správy řízené vládou*. Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, Úřad pro ochranu osobních údajů a Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí. Požadavky na (do určité míry) nezávislé postavení a zejména činnost se vztahují i na některé další ústřední úřady (např. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže a Český statistický úřad).**

JINÉ SPRÁVNÍ ÚŘADY S CELOSTÁTNÍ PŮSOBNOSTÍ

- **správní úřady s územní celostátní působností, které jsou podřízené některému ministerstvu nebo jinému ústřednímu správnímu úřadu. Tyto úřady nezavršují odvětví správy, nevydávají právní předpisy (vyhlášky) k provedení zákona jako ústřední správní úřady.**
- **Příklady:**
- **Česká obchodní inspekce**
- **Státní zemědělská a potravinářská inspekce**
- **Generální ředitelství cel**
- **Česká správa sociálního zabezpečení**
- **Úřad práce ČR**
- **Agentura ochrany přírody a krajiny ČR**
- **Drážní úřad**
- **Státní ústav pro kontrolu léčiv**

SPRÁVNÍ ÚŘADY S OMEZENOU ÚZEMNÍ PŮSOBNOSTÍ

- **správní úřady s omezenou, nikoli celostátní územní působností a s dílčí věcnou působností. Označují se rovněž jako *územní odborné správní úřady*.**
- **jejich zřízení (zřizování) je projevem principu vertikální dekoncentrace státní správy. Jsou podřízeny vyšším správním úřadům v příslušném odvětví státní správy. Náleží jim regio-nální územní působnost, působnost pro území vyššího ÚSC, pro území jednotek územního členění státu nebo pro jinak vymezené území**
- **Příklady:**
 - **finanční úřady**
 - **katastrální úřady**
 - **státní oblastní archivy**
 - **krajské hygienické stanice**
 - **obvodní báňské úřady**
 - **územní správy sociálního zabezpečení**
- **některé územní odborné správní úřady působí jen na určitém území, zatímco na jiném území státu takový druh správních úřadů není (újezdni úřady, správy národních parků atp.)**

VEŘEJNÉ SBORY

- ***státem zřízená organizovaná uskupení, jejichž prioritním účelem je ochrana veřejného pořádku a bezpečnosti a dalších právních statků (zdraví, života, majetku) za použití preventivních opatření i zásahů do práv osob***
- **veřejné sbory jsou vnitřně hierarchicky uspořádané, jsou podřízené věcně příslušnému ministerstvu, ministru či vládě. Ve veřejných sborech se vytvářejí organizační složky, na jejichž hierarchickém vrcholu je ústřední organizační složka v čele se jmenovanou osobou (ředitelem, generálním ředitelem, policejním prezidentem atd.).**
- **některé veřejné sbory mohou vystupovat jako orgány činné v trestním řízení, v oboru státní správy je veřejným sborům svěřena působnost především ve věcech správního pořádkového dozoru v oblastech, pro něž byly zřízeny, náleží jim ale i působnost při výkonu státní správy podle zvláštních zákonů:**
 - např. působnost Policie ČR při výkonu dohledu na bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích či ve věcech státní správy zbraní, střeliva, munice a pyrotechnického průzkumu, činnost HZS ČR jako základní složky integrovaného záchranného systému, působnost orgánů celní správy při kontrole obchodování s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin
- **veřejné sbory plní úkoly státní správy především *prostřednictvím svých příslušníků, kterým zákon přímo stanoví jejich práva a povinnosti, nebo orgány jednajícími za organizační složky veřejných sborů:***
 - např. policista je oprávněn vyzvat k předložení zbraně, střeliva nebo munice, dokladu nebo jiného oprávnění k jejich držení nebo nošení či zastavovat vozidla převážející zbraně, střelivo nebo munici a kontrolovat zabezpečení přepravovaných zbraní, střeliva nebo munice a doklady k přepravovaným zbraním, střelivu nebo munici, příslušný útvar Policie ČR vydává zbrojní průkaz

PREZIDENT REPUBLIKY

- základní právní úprava postavení prezidenta republiky je v hlavě třetí Ústavy „Moc výkonná“ (čl. 54 až 66), vztahy prezidenta republiky k dalším orgánům státní moci jsou pak řešeny i v dalších ustanoveních Ústavy
- prezident republiky je charakterizován v čl. 54 odst. 1 Úst jako hlava státu, což neurčuje samo o sobě nic o jeho kompetencích, ale vychází z historických představ o státu jako organismu, v jehož čele stojí jako stěžejní orgán prezident, který stát navenek zastupuje a plní i v systému dalších orgánů státu ústavně vymezené vrcholné funkce
- pravomoci uvedené v čl. 62 Úst koná prezident republiky samostatně, bez kontrasignace. Další pravomoci prezidenta republiky stanoví čl. 63 odst. 1 Úst, podle čl. 63 odst. 2 pak přísluší prezidentovi republiky vykonávat i pravomoci, které nejsou výslovně v ústavním zákoně uvedeny, stanoví-li tak zákon. Rozhodnutí prezidenta republiky vydané podle čl. 63 odst. 1 a 2 Úst vyžaduje ke své platnosti spolupodpis předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády s tím, že za rozhodnutí prezidenta republiky, které vyžaduje spolupodpis předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády, odpovídá vláda.
- *některá rozhodnutí prezidenta se mohou týkat subjektivních práv konkrétních osob, a to subjektivních veřejných práv, a prezident republiky se v takovém případě dostává do pozice správního orgánu ve smyslu § 1 odst. 1 SpŘ, který vykonává působnost v oblasti veřejné správy.* Postupy prezidenta v takových věcech mohou mít povahu úředního postupu (čl. 36 odst. 3 Listiny) a jeho rozhodnutí či jiné úřední postupy mohou podléhat kontrole moci soudní (srov. čl. 36 odst. 2 Listiny). Prezidenta republiky lze v takových případech považovat za vykonavatele státní správy.
- **Příklady z judikatury:**
 - rozhodování prezidenta republiky o návrhu na jmenování soudce
 - rozhodování o návrhu na jmenování profesorů vysokých škol

PREZIDENT REPUBLIKY

- základní právní úprava postavení prezidenta republiky je v hlavě třetí Ústavy „Moc výkonná“ (čl. 54 až 66), vztahy prezidenta republiky k dalším orgánům státní moci jsou pak řešeny i v dalších ustanoveních Ústavy
- prezident republiky je charakterizován v čl. 54 odst. 1 Úst jako hlava státu, což neurčuje samo o sobě nic o jeho kompetencích, ale vychází z historických představ o státu jako organismu, v jehož čele stojí jako stěžejní orgán prezident, který stát navenek zastupuje a plní i v systému dalších orgánů státu ústavně vymezené vrcholné funkce
- pravomoci uvedené v čl. 62 Úst koná prezident republiky samostatně, bez kontrasignace. Další pravomoci prezidenta republiky stanoví čl. 63 odst. 1 Úst, podle čl. 63 odst. 2 pak přísluší prezidentovi republiky vykonávat i pravomoci, které nejsou výslovně v ústavním zákoně uvedeny, stanoví-li tak zákon. Rozhodnutí prezidenta republiky vydané podle čl. 63 odst. 1 a 2 Úst vyžaduje ke své platnosti spolupodpis předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády s tím, že za rozhodnutí prezidenta republiky, které vyžaduje spolupodpis předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády, odpovídá vláda.
- *některá rozhodnutí prezidenta se mohou týkat subjektivních práv konkrétních osob, a to subjektivních veřejných práv, a prezident republiky se v takovém případě dostává do pozice správního orgánu ve smyslu § 1 odst. 1 SpŘ, který vykonává působnost v oblasti veřejné správy.* Postupy prezidenta v takových věcech mohou mít povahu úředního postupu (čl. 36 odst. 3 Listiny) a jeho rozhodnutí či jiné úřední postupy mohou podléhat kontrole moci soudní (srov. čl. 36 odst. 2 Listiny). Prezidenta republiky lze v takových případech považovat za vykonavatele státní správy.
- **Příklady z judikatury:**
 - rozhodování prezidenta republiky o návrhu na jmenování soudce
 - rozhodování o návrhu na jmenování profesorů vysokých škol

DĚKUJI ZA POZORNOST

Jungmannova 17 | 110 00 Praha 1 | Česká republika
cevro.cz